

У Сумах десять шкіл та дошкільних закладів переведуть на електричне опалення. Відповідну програму схвалили на сесії міськради. Встановлення одного шкільного електротеплопункту коштуватиме від 700 тис. до 1,5 млн грн. Нововведення дасть закладам змогу не залежати від централізованого теплопостачальника, а самостійно регулювати температуру в приміщеннях, передає наш власкор Володимир Чернов

В Ужгородському держлісгоспі в рамках акції «Майбутнє лісу в твоїх руках» посадили 1600 молодих саджанців, повідомляє наш власкор Василь Нитка

«Свидовець»: чи постане у верхів'ях Тиси побратим «Буковеля»?

Він міг би дати роботу вдома тисячам селян і стати ідеальним місцем для тренування наших спортсменів у зимових видах

Інвестиція у півтора мільярда доларів пробуджує підвищений інтерес

Про створення майбутнього інвестиційного туристично-рекреаційного комплексу «Свидовець», який би сприяв сталому розвитку віддалених сільських територій Рахівського і Тячівського районів, дискутували на круглому столі в Ужгороді. Захід провели Закарпатська асоціація зеленого сільського туризму і громадська рада (ГР) при Закарпатській обласній державній адміністрації разом із науковцями Ужгородського національного університету. У дискусіях, які тривали кілька годин поспіль, взяли участь проєктанти, керівники галузевих обласних управлінь і очільники обох районів, сільські голови, відомі науковці.

А перед тим голова ОДА Геннадій Москаль заявив, що базою для спортивних тренувань в Україні може стати майбутній комплекс «Свидовець», який, за планом області, можна використати на території Рахівського і Тячівського районів. Адже там є «всі природні умови не тільки для створення курорту, а й спортивної інфраструктури». А в перспективі це місце можна використати навіть для проведення зимових Олімпійських ігор. З цього приводу область спрямувала листа в Національний олімпійський комітет України. Керівник Закарпаття наголошує, що «іншого такого місця в Україні немає. Взимку тут можуть відпочивати туристи й тренуватися спортсмени, а влітку селяни випасатимуть худобу, збиратимуть гриби і ягоди. Реалізація проєкту «Свидовець» надасть величезного поштовху для економічного розвитку гірських районів Закарпаття, а якась міфична шкода, про яку говорять «активісти», від «Свидовця» може бути не більшою, ніж від знаменитого курорту Куршевель у Французьких Альпах».

До такої пропозиції очільника області підштовхнуло й те, що «одну золоту медаль і 21-ше місце України в загальному заліку зимових Олімпійських ігор у Південній Кореї усі фахівці вважають невдачею». Аналітики ж побоюються, продовжує агітувати за майбутній комплекс «Свидовець» Г. Москаль, що «в майбутньому Україна може взагалі залишитися без нагород у зимових видах спорту, оскільки спортивної інфраструктури в державі просто немає», а гірськолижні курорти (такі, як «Буковель») не дають свої траси в користування спортсменам.

Отже, на його переконання, вихід один — збудувати потрібний комплекс на Закарпатті.

Звичайно, коли мова заходить про масштабну інвестицію в півтора мільярда доларів, то інтерес прокидається в багатьох. Що це так — засвідчив список тих, хто виступив і взяв участь у засіданні круглого столу. А це — професор Степан Поп, завкафедри фізичної

географії та раціонального природокористування; професор Федір Гамор, заступник директора Карпатського біосферного заповідника; професор Володимир Приходько, директор НДІ «Інститут державного управління та регіонального розвитку» УжНУ, завкафедри міжнародних економічних відносин; Людвіг Потіш, завкафедри лісопаркового господарства географічного факультету УжНУ; Валерій Мурга, начальник Закарпатського обласного управління лісового та мисливського господарства; Василь Теличук, директор Ясінянського лісомисливського господарства; Владислав Пересоляк, завкафедри землевпорядкування та кадастру УжНУ; Олег Лукша, Олександр Кіндрат, Валентин Волошин, громадські активісти; Іван Павлючок, сільський голова Чорної Тиси; Павло Басараба, голова Рахівської РДА; Едуард Зелінський, селищний голова Ясіні; Віктор Погар, заступник голови Тячівської РДА; Іван Фабрицій, сільський голова Лопухова Тячівського району...

Чому б не назвати мегакурорт «Українські Карпати»?

Презентував інвестпроєкт його координатор від Закарпатської облдержадміністрації Юрій Добровольський. Він насамперед уперше публічно продемонстрував детальну карту розміщення «Свидовця» та його загальну характеристику. І повідомив, що спорудження комплексу передбачається провести на землях державного лісового фонду Ясінянського та Брустурянського державних лісомисливських господарств за межами сіл Чорна Тиса Рахівського та Лопухів Тячівського районів.

Планується на площі 800 гектарів (суцільна вирубка займає 430 гектарів лісу і понад три сотні гектарів, які розташовані на висотах більше 1100 метрів над рівнем моря) побудувати приблизно 60 готелів різного типу, 23 підвісні канатні дороги, облаштувати 230 кілометрів лижних трас. На курорті відкритим майже 120 закладів харчування, а також магазини, фітнес-центри, медичні установи, банківські відділення, багаторівневі місця паркування автомобілів та навіть аеродром зі злітною смугою завдовжки кілометр.

Одночасно на курорті зможуть відпочивати до 22 тисяч осіб. Із соціального боку позитив полягає в тому, що мають бути створені майже п'ять тисяч безпосередніх робочих місць та приблизно п'ятнадцять тисяч опосередкованих. «Свидовець» за деякими характеристиками буде на порядок вище, ніж сусідній «Буковель». Там можна буде проводити спортивні змагання і навіть Олімпійські ігри. Курорт повноцінно функціонуватиме й улітку, і взимку. Мають бути враховані й урівноважені інтереси всіх сторін — насамперед соціальні й екологічні. Під спорудження цього об'єкта передбачається

Під час обговорення різних аспектів майбутнього комплексу виступ професора Степана Попа (праворуч) слухають професор Володимир Приходько і громадський активіст Михайло Греньо.

відвести 1430 гектарів земель держлісфонду — 630 га — під лижні траси, а на вісьмох сотнях розмістити усю інфраструктуру. Автори проєкту мають досвід, оскільки вже звели один схожий об'єкт в Україні, а другий — у Європі. Тож інвестиції у «Свидовець» сягнуть півтора мільярда американських доларів. Процес будівництва забере 12 років.

Під час дискусії відомий професор Степан Поп ставив чимало запитань до розробників проєкту і водночас наголосив: «Якщо все буде правильно спроєктовано, то це буде краще, ніж у Альпах... А чому взято містечкову назву, чому не піднятися вище і не назвати курорт «Українські Карпати»?». Вчений також широко проаналізував ті виклики, які може привнести в саме серце Карпат цей гігантський комплекс, але підкреслював: «Буде все зроблено правильно, тоді позитив відчують усі — матимемо піднесення в соціальній сфері, сім'ї працюватимуть удома, а не їздитимуть по світах на заробітки, новий розвиток отримають дитсадки та школи...»

Розмістити частину комплексу і в інших зонах

За компетентним коментарем з цього приводу «Голос України» звернувся до свого давнього й активного автора, заступника директора Карпатського біосферного заповідника, доктора біологічних наук, професора, заслуженого природоохоронця України Федора Гамора:

— Спочатку приверну увагу до деяких викликів, які пов'язані із спорудженням цього об'єкта. Серед них, насамперед, той факт, що Закарпатський окружний адміністративний суд 18 січня п. р. ухвалив рішення щодо визнання протиправними і скасував розпорядження Рахівської та Тячівської райдержадміністрацій стосовно затвердження детальних планів територій під будівництво туристично-рекреаційного комплексу «Свидовець».

А у зв'язку з тим, що Карпатський біосферний заповідник залучений як третя сторона у цьому судовому процесі, його адміністрація заявила про підтримку проєкту розвитку туризму та рекреації в Карпатському регіоні за умови дотримання вимог екологічного законодавства, зокрема Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат і ратифікованих законами України протоколів до неї «Про збереження та сталого використання біологічного та ландшафтного різноманіття» (2009 р.), «Про стале управління лісами» (2012 р.), та «Про сталий туризм» (2017 р.).

По-друге, судячи із презентованих Юрієм Добровольським матеріалів та опублікованого повідомлення щодо проведення оцінки впливу будівництва цього об'єкта на довкілля, серйозним викликом може бути його узгодження із чинним українським при-

родоохоронним законодавством, зокрема вимогами Конвенції про охорону біологічного різноманіття й Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат і протоколів до неї.

Частина із запроєктованих ділянок під будівництво є унікальними — не тільки для України, а й для Європи — високогірними екосистемами, де бере початок річка Чорна Тиса, випадає чи не найбільше в Україні опадів та формуються катастрофічні паводки, зосереджено найбільші в Українських Карпатах «гарячі точки» та оселища для збереження рідкісних та червонокнижних видів рослин і тварин тощо.

Так, за попередньою інформацією Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України, в цих місцях може зустрічатись майже сотня таких видів рослин і тварин.

Тут є 9 високогірних озер льодовикового походження, а серед них — озера Апшинець, Герешаска та Ворожеска є гідрологічними заказниками. Річка Чорна Тиса належить до іхтіологічних заказників, а частина кварталів Чорнотисянського лісництва входить до складу ландшафтного заказника «Смереків Карпати».

А нещодавно Інститут екології Карпат НАН України з метою організації комплексної охорони цих унікальних природних цінностей підготував та спрямував до Міністерства екології і природних ресурсів клопотання щодо створення тут цілісного загальнодержавного об'єкта природного заповідного фонду. Крім того, із запроєктованими територіями безпосередньо межують Карпатський біосферний заповідник.

У зв'язку з цим необхідно взяти до уваги вимоги статті 8 Конвенції про охорону біорізноманіття, згідно з якою кожна договірна сторона конвенції «заохочує екологічно обгрунтований і сталий розвиток у зонах, що межують з охоронними територіями, з метою сприяння збереженню цих територій». А стаття 10 цієї ж конвенції прямо зобов'язує вживати заходів, які сприяють збереженню та сталому використанню компонентів біологічного різноманіття.

По-третє, серйозним викликом є й негативний досвід гірськолижного курорту «Драгобрат», який призвів до катастрофічних екологічних наслідків в одному з найунікальніших куточків Свидовця. Тут сформувались серйозні ерозійні процеси, проблеми із утилізацією побутових відходів та системними скидами забрудненої води у гірські ріки і потоки, зникають рідкісні види рослин та тварин, високогірні озера тощо.

По-четверте, до викликів треба віднести також і вкрай низький внесок до місцевого бюджету розташованих тут туристично-рекреаційних закладів.

По-п'яте, в зоні розміщення курорту, так, як це спостерігається на «Буковелі», може відбутись значне підвищення цін для місцевого населення на товари повсякденного попиту.

А величезне скупчення людей (створення концентрованого поселення з розміром міста Хуст) одночасно на незначній території не тільки призводить до деградації екосистем, а й створить украй дискомфортні умови для їх відпочинку, а тим більше для оздоровлення.

Але при всьому цьому нам імпонує конструктивна, компромісна позиція координатора проєкту Юрія Добровольського, який виявив готовність до обговорення проблем врахування думки екологів, пошуку оптимального, з меншою шкодою для довкілля, варіанта для будівництва цього важливого для сталого розвитку гірських населених пунктів Закарпаття туристично-рекреаційного комплексу.

Тому ми запропонували організувати додаткові дослідження проєктної території, оцінити її допустиму екологічну ємність, об'єднати в цьому процесі зусилля всіх зацікавлених сторін — перш за все науковців, громадськості, органів влади та місцевого самоврядування.

Крім того, враховуючи значні потенційні ризики, пов'язані із розміщенням величезної інфраструктури цього мегакурорту на унікальних та екологічно вразливих ділянках у високогір'ї Свидовця, варто розглянути, відповідно до Схеми планування території Закарпатської області, можливість розміщення частини цієї інфраструктури на інших ділянках Рахівської рекреаційної зони, зокрема в Лазевині, Косівській Полянці та Рахові. І в такий спосіб зменшити антропогенне навантаження та розширити можливості для сталого розвитку і для сусідніх депресивних населених пунктів.

У зв'язку з цим керівництву проєкту передано для розгляду інвестиційну пропозицію (розроблена компанією «PoltavaSKI») щодо створення всесезонного рекреаційного комплексу на вже антропогенно освоєних Рахівських та Косівсько-Полянських схилах гори Терентин (1388 м н. р. м.) із можливістю створення тут довгих гірськолижних трас (понад 3000 м) різної складності та привабленням сюди майже 12000 туристів щоденно.

Пряме залізничне сполучення Рахова із містами Київ, Харків та Одеса й запроєктоване відкриття найближчим часом руху потягу за маршрутом із румунського міста Клуж-Напока через Рахів на Чернівці, а також капітально збудована, ще в довоєнний період, автодорога й існуюча електролінія до гори Терентин можуть служити сприятливими факторами для реалізації і цього проєкту.

А загалом я, як і учасники круглого столу, підтримую необхідність спорудження туристично-рекреаційного комплексу «Свидовець».

Василь НИТКА.

Ужгород.

Фото надані автором.

Серед учасників слухань — професор Федір Гамор (праворуч) і власкор «Голосу України» Василь Нитка.